

De prijs van loyaliteit

Grethe van Geffen in VNG Magazine, 2 december 2005

Het is een beetje een bedenkelijk trekje in onze democratie, vind ik: dat verlangen van gevestigde partijen om raadsleden te vinden die trouw zijn aan de fractiestandpunten. In de race om raadslid te worden doet menig enthousiast kandidaat-raadslid concessies. Hij of zij gaat de politiek in met een aantal ideeën om de wereld te verbeteren. En daar is dan de harde werkelijkheid. Wil je op de kandidatenlijst terecht komen, dan kan 'trouw aan de partij' minstens zo belangrijk zijn als die goede ideeën waar het je om ging. Er bestaat zelfs een ideaal-type antwoord op de vraag wat je doet als er gestemd gaat worden in de raad, en de fractie een standpunt inneemt dat je niet deelt. Dat antwoord is dat als je fractie diepgaand en op grond van argumenten tot op de bodem over het onderwerp heeft gesproken, dat je dan loyaal zult zijn ook al blijf je van mening verschillen.

Natuurlijk moet het land bestuurd worden. Voor menigeen is het een nachtmerrie om te denken aan een raad waarin niet langer voorspelbaar is wie op welke manier zal stemmen. Een beetje wethouder houdt van regie, en zoekt die in de eerste plaats bij de fractievoorzitters van de raad. Vanuit bestuurlijke stabiliteit gedacht is het verlangen naar loyaliteit begrijpelijk, maar het zal zich op termijn tegen ons keren.

Bezien vanuit dualisme en diversiteit zitten er de nodige haken en ogen aan die loyaliteit. Wie de positie van de volksvertegenwoordiger wil versterken, moet aan deze volksvertegenwoordiger een zekere individuele ruimte geven. En de toenemende diversiteit in de samenleving betekent mede dat mensen zich meer buigen over issues dan over politieke stromingen. Natuurlijk roepen deze verschijnselen onzekerheid op. De voorspelbaarheid van het politieke proces neemt af; een analyse kan zijn dat het 'ad hoc' gehalte van de besluitvorming toeneemt. Zowel vanuit dualisme als vanuit diversiteit boeten standaard politieke stromingen als liberalisme of socialisme aan kracht in, evenals fracties, ten behoeve van individuele observaties en actuele meningen over de samenleving.

De roep is groot om meer kleurrijke volksvertegenwoordigers te krijgen in onze gemeenteraden. Tegelijkertijd lijken partijen hun uiterste best te doen om dat te voorkomen, door op voorhand te selecteren op het vermogen om de eigen integriteit in te ruilen voor loyaliteit. Voor de duidelijkheid: met integriteit bedoel ik niet hetzelfde als het hebben van een grote mond en het vermogen om het eigen ik goed te profileren. Ik bedoel daarmee mensen die vasthoudend aan hun eigen idealen blijven werken. De selectie zou zich daarop moeten richten, dat deze mensen in staat zijn dat te doen vanuit de wij-gedachte. De huidige selectie leidt ertoe dat er politici komen die inleveren tenzij ze een dermate groot ego hebben dat ze bereid zijn van alles en nog wat te trotseren.

Het is onvermijdelijk dat de diversiteit in de samenleving toeneemt. Daarbij snakken veel mensen naar integriteit. Als de politiek een betekenisvolle factor wil blijven voor deze mensen, dan volstaan de oude methoden niet langer. Veranderen doet pijn, ook in het openbaar bestuur, maar maakt het wel mogelijk dat mensen die hechten aan integriteit voor de politiek behouden blijven.

Reacties? g.vangeffen@seba.nl